

УДК 006.015:631.526.3:635.21(477)

Войцехівський В. І., кандидат с.-г. наук, доцент кафедри технології зберігання, переробки та стандартизації продукції рослинництва ім. Б.В.Лесика

Коломієць І. О., магістр

Національний університет біоресурсів і природокористування України

E-mail: vinodel@i.ua

ТОВАРНІСТІ БУЛЬБ КАРТОПЛІ ЗА ТРИВАЛОГО ЗБЕРІГАННЯ

Під час закладання на тривале зберігання бульби оцінюють відповідно вимог стандарту та наявності різних пошкоджень (механічних, хворобами і шкідниками) прогножуючи максимальну тривалість зберігання з найменшим зниженням загальної товарності.

Загально відомо, що за несприятливих погодних умов, невідпрацьованих режимів агрегатів під час збирання, транспортування і закладання на зберігання може утворюватись до 30-40% потенційно небезпечних бульб. Згідно даних різних дослідників за порушення режиму зберігання, якість продукції може істотно знижуватись внаслідок утворення технічного і абсолютного браку, що створює загрозу утворення низькотованої партії, яку можливо буде реалізувати на технічні цілі за зниженою вартістю

Досліди виконували на кафедрі технології зберігання, переробки та стандартизації продукції рослинництва ім. Б.В. Лесика НУБіП України. Бульби картоплі закладені на зберігання в спеціалізоване сховище. На зберігання закладались бульби з незначними механічними пошкодженнями (які допускаються стандартом) та з початковим незначним ураженням фомозом, спостереження проведені до 25.12.19 р. При визначенні якості бульб картоплі ана-

лізували такі види втрат: природні втрати, абсолютний брак, технічний брак та загальні втрати.

Під час ревізії у грудні виявлено, що збереженість товарності у бульб з механічними пошкодженнями сортів 'Карлена' та 'Піроль' склала майже 100%, а у сорту 'Сільвана' виявлено 4,5% технічного браку. В той же час лише бульби сорту 'Сільвана' мали початкову стадію фомозу і 2% технічного браку.

Отже, в результаті проведених досліджень виявлено, що при зберіганні бульб зі незначними механічними пошкодженнями і незначним ураженням фомозу їх доцільно зберігати до нового року, і перевагу надавати сортам 'Карлена' та 'Піроль', тому що ці сорти мають високу товарність після зберігання (менше 2% технічного браку і абсолютного браку. На основі попереднього прогнозу при подальшому зберіганні можуть спостерігатись більш істотні втрати товарності і тому подальше зберігання є не доцільним. В результаті аналізу отриманих даних виявлено, що під час зберігання бульб картоплі досліджуваних сортів, як з механічними пошкодженнями, так і уражених фомозом, повільно відбуваються процеси розвитку хвороб та зниження товарності.

УДК 633.11:631.527.631.526.325

Вологдіна Г. Б., кандидат с.-г. наук, старший науковий співробітник

Гуменюк О. В., кандидат с.-г. наук, завідувач лабораторії селекції озимої пшениці

Дубовик Н. С., науковий співробітник

Близнюк Б. В., науковий співробітник

Миронівський інститут пшениці імені В.М.Ремесла НААН України

E-mail: galinavologdina27@gmail.com

РОЗШИРЕННЯ ГЕНЕТИЧНОЇ ОСНОВИ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ ЗА ВИКОРИСТАННЯ БОЛГАРСЬКИХ СОРТОЗРАЗКІВ

Селекційна практика пшениці підтверджує необхідність цілеспрямованого пошуку батьківських форм серед світового різноманіття.

Мета досліджень полягала у проведенні всебічного методичного вивчення болгарських сортозразків пшениці для цілеспрямованого та ефективного використання в селекції з урахуванням умов Лісостепу України. Виділені джерела цінних ознак включалися в програми схрещувань відділу селекції зернових культур.

Відомо, що ознака «тривалість періоду сходи - колосіння» стабільна за своєю інформативністю та класифікацією і має велике значення у відношенні пристосованості сорту в конкретних ґрунтово - кліматичних умовах. До скорости-

глих, що виколошувалися на чотири - п'ять днів раніше за сорт-стандарт) належали 'Ками', 'Калина', 'Карина', 'Галатея', остання сформувала урожайність 280 г/м². Решта з досліджуваних зразків належить до групи середньостиглих, як і сорт-стандарт 'Подолька'.

Важливим критерієм визначення селекційної цінності зразків є ступінь стійкості до вилягання та його поєднання з іншими господарськими ознаками. В умовах 2019 р. усі зразки відносились до короткостеблових (70–95 см) і були стійкими до вилягання (сім – дев'ять балів).

Селекція рослин на стійкість до захворювань вже давно визнана найбільш раціональним засобом їхнього захисту. Найбільш цінними для

селекціонерів, які поєднували групову стійкість до чотирьох хвороб виявились зразки – ‘Єнола’, ‘Цвета’, ‘Калина’, ‘Киара’, ‘Катаржина’, ‘Корона’.

За даними наших досліджень більшість сортів болгарських пшениць характеризуються високим вмістом білка та клейковини і відрізняються добрими борошномельно - хлібопекарськими якостями. Третя частина зразків переважала середне по досліді за показниками седиментації, вмісту білка та клейковини. До кращих за показниками якості зерна відносились сорти ‘Єнола’ (вміст білка – 17,2% і клейковини – 45,7%; показник седиментації – 80 мл), ‘Лазарка’ (16,3; 41,9; 71 відповідно), ‘Горица’ (15,6; 38,9; 81 від-

повідно), ‘Цвета’ (15,0; 38,4; 80 відповідно), ‘Кристаліна’ (15,3; 39,3; 71 відповідно).

Таким чином, за результатами досліджень кращими за комплексом цінних ознак були зразки болгарської селекції – ‘Єнола’, ‘Катаржина’, ‘Корона’, ‘Калина’, ‘Цвета’. У 2019 р. вони були включені в програму схрещувань (50 гібридних комбінацій) в якості запилювачів з високопродуктивними адаптованими до умов Лісостепу України сортами пшениці озимої селекції МП. У 2020 р. продовжено подальше дослідження болгарських зразків у станційному (екологічному) випробуванні та колекційному розсаднику лабораторії селекції озимої пшениці.

УДК 633.31/37

Воронцова В. М. молодший науковий співробітник
Устимівська дослідна станція рослинництва
Інституту рослинництва ім. В. Я. Юр'єва НААН України
E-mail: udsr@ukr.net

ВИХІДНИЙ МАТЕРІАЛ ГЕНОФОНДУ ПРОСА ЗА УРОЖАЙНІСТЮ ТА ПРОДУКТИВНІСТЮ РОСЛИНИ

У зв'язку з особливою цінністю проса, як стратегічної харчової, лікувально-дієтичної та агротехнічної культури, за прогнозами різних міжнародних організацій попит на її зерно буде зростати. Отже, перед науковцями постає завдання зі створення селекційних матеріалів проса різнопланового використання.

На Устимівській дослідній станції рослинництва на даний час сформовано колекцію проса обсягом 5886 зразків. Комплексне вивчення протягом 2017-2019 років проходили 55 колекційних зразків 12 різновидностей різного еколого-географічного походження, які були відібрані за урожайністю, продуктивністю та морфологічними ознаками при відновленні схожості у 2016 році. За тривалістю вегетаційного періоду дана група зразків розподілена наступним чином: ранньостиглі (61-80 діб) – 29 шт., середньостиглі (81-100 діб) – 20 шт., пізньостиглі (101-120 діб) – 5 шт., дуже пізньостиглі (більше 120 діб) – 1 шт.

Вивчення колекції проса проводилось згідно методичних вказівок ВІРУ «Изучение мировой коллекции проса» – Л., 1988. Також були використані дескриптори опису зразків згідно «Широкого уніфікованого класифікатору проса (*Panicum miliaceum* L.)» – Харків, 2009.

Високу урожайність зерна, понад 500 г/м² в середньому за три роки, мали 2 зразки: UC0202880 (Туркменістан) – 615 г/м² та UC0203123 (Казах-

стан) – 610 г/м². З показників елементів урожайності для проса як дрібнозерної культури важливе значення має крупність зерна, що характеризується масою 1000 зерен. За багаторічними спостереженнями вона може описувати біологічну пластичність зразка, його адаптування до умов вирощування. У стандарту в середньому за роки вивчення крупність становила 7,8 г. Виділено три крупнозерних сортозразки з масою 1000 зерен більше 8,0 г: UC0202542, Хуан-жуан-ми; UC0202550, місцеве жовтосіре з Китаю та UC0202880 (Туркменістан).

Значний вплив на урожайність має маса зерна з рослини. Показники продуктивності рослини та озерненість волоті значно змінювались по досліді в залежності від року та відповідно погодних умов вирощування. Продуктивність стандарту Омріяне була 7,3 г. Цей показник на рівні стандарту мали шість зразків. Високу продуктивність рослини відмічено у двох зразків з Росії: UC0202947 – 116% до стандарту та UC0203098, Ч. л. *densum* 932 – 119% до стандарту. Найбільшу озерненість (870 нас.) відмічено у двох зразків: UC0203155, UC0203162 з Сумської області (Україна).

Виділені за елементами урожайності та продуктивності колекційні зразки проса є цінним селекційним матеріалом і рекомендуються як джерела за даними ознаками.